

VARIA

CONGRES VAN HET „INSTITUT INTERNATIONAL D'ANTHROPOLOGIE”.

Het in September a.s. te Amsterdam te houden internationaal anthropologisch Congres zal een dag later aanvangen en alzoo plaats hebben van 20 t/m 25 September a.s.

Degenen, die bereid zijn alsdan een of meer buitenlandschen congressisten huisvesting te verleen, worden verzocht daarvan liefst zoo spoedig mogelijk bericht te zenden aan Dr. I. J. Brugmans, secretaris van het „Nederlandsch Nationaal Bureau voor Anthropologie”, met opgave van het aantal en den landaard der gasten, aan welke men gastvrijheid wil verleen.

*Het Bestuur van het „Ned. Nationaal
Bureau voor Anthropologie”.*

Onder voorzitterschap van Prof. O. Reche te Weenen is een Deutsche „Blutgruppengesellschaft” opgericht, welke ten doel heeft de geographische verspreiding der bloedgroepen in Europa na te gaan. Dit is van groot belang, daar het onderzoek in den laatsten tijd aan het licht heeft gebracht, dat deze verspreiding met die der verschillende rassen op aarde moet samenhangen. Duitschland en Oostenrijk zijn daartoe in 900 districten verdeeld, waar lokaal door artsen en andere deskundigen de bepalingen zullen geschieden. Vanuit een centrum te Berlijn worden de werkzaamheden beheerd. Ook buitenlandsche anthropologen — hier te lande Professor Dr. J. P. Kleiweg de Zwaan — zijn tot het lidmaatschap en tot medewerking uitgenoodigd.

Daar, zooals reeds vroeger in dit Tijdschrift is medegedeeld, door een Anthropologische Commissie der Koninklijke Academie van Wetenschappen de bloedgroepenverdeling in Nederland wordt nagegaan, zal het onderzoek hier onafhankelijk van het Deutsche plaats hebben, doch — wat de uitkomsten betreft — zeker in waarde groeien door gelijktijdig verricht onderzoek in naburige landen.

Een register bij Oppenheimer's „System der Soziologie”.

Bij Gustav Fischer te Jena is dit jaar een uitgebreid schrijvers- en zakenregister verschenen op het groote werk van Franz Oppenheimer „System der Soziologie”, in ons tijdschrift (1926, blz. 220 v.v.) uitvoerig besproken door Prof. Steinmetz, die het typeerde als een encyclopedie der sociale wetenschappen. Maar dergelijke werken missen het groote voordeel van encyclopedieën, dat ze veel moeilijker te raadplegen zijn. Bertha Spindler—Gysin heeft het bezwaar voor Oppenheimer's arbeid grootendeels opgeheven door de samenstelling van dit register, dat in zijn bijzondere uitvoerigheid — het telt 303 bladzijden van twee kolommen kleine letter — een bruikbare gids zal zijn. De prijs bedraagt Mk. 14.50, gebonden Mk. 16.—.

In hoeveel jaren sterft een familie of, juister gezegd, een familienaam uit? Dr. P. Luzzatto—Fegiz tracht op deze vraag een antwoord te geven in de *Jahrbücher für Nationalökonomie und Statistik* 3 F., 68, blz. 831 vlg. Hij was zoo gelukkig, in de bibliotheek van de Italiaansche plaats S. Gimignano een handschrift te vinden, waarin van 1450 tot het einde der 18e eeuw de namen van alle mannelijke burgers werden vermeld, die „habiles ad officia”, bevoegd tot het bekleeden van ambten, waren. Zodoende kon hij, mede met behulp van de kiezerslijst van 1923, nagaan hoeveel van de namen, die in een zekere periode werden aangetroffen, na 100, 200, 300 jaren enz. nog bestonden; op 1000 namen b.v., die in de periode 1450—1499 voorkwamen, waren na 1900 nog slechts 73 over. De schrijver was in staat, de volgende vergelijking te maken met de resultaten van het onderzoek, dat Pontus Fahlbeck indertijd bij den Zweedschen adel instelde. Van 1000 families, op zeker moment waargenomen, bestonden nog

na 25 jaar:	797	831
„ 50 „	626	691
„ 75 „	513	573
„ 100 „	Lagere 431	Lagere adel en 475
„ 125 „	adel in 358	burgerklasse in 383
„ 150 „	Zweden 309	S. Gimignano 309
„ 175 „	266	253
„ 200 „	237	207
„ 225 „	230	170

Het materiaal is te weinig omvangrijk en te weinig betrouwbaar — Luzzatto-Fegiz wijst er niet nadrukkelijk genoeg op — om tot gedetailleerde conclusies aanleiding te geven, vooral omdat bij het Italiaansche onderzoek eerder de mogelijkheid bestaat, dat verschillende families aan de waarneming zijn ontsnapt, dan bij het Zweedsche. De overeenkomst tusschen beide getallenreeksen bewijst echter wel, dat de resultaten toch niet zonder betekenis zijn. De schrijver betoogt dan ook de wenschelijkheid van verdere nasporingen in deze richting. „Zulke tabellen zouden voor de familie- en rassenkunde van hooge waarde zijn en zouden wellicht bij de statistische bepaling van sociale stroomingen een belangrijken vooruitgang mogelijk maken”.

Bij Gibraltar, waar reeds vroeger een diluviale menschelijke schedel werd gevonden, is thans door Miss *Dorothea Garrod* (Oxford University) in de grot van Devil Tower, in welke reeds in 1919 door Abbé *Breuil* eene Moustérien-industrie en skeletresten van diluviale zoogdieren waren ontdekt, een jeugdige, zeer fossiele menschelijke schedel gevonden, welke — volgens het voorloopig onderzoek — eveneens het Neandertal-type bezit.

Eene Russische wetenschappelijke expeditie zal voor den tijd van vijf jaren zich begeven naar de provincie Jakoetsk in Siberië, teneinde aldaar het leven en de gewoonten der Jakoeten, hunne lichamelijke eigenschappen, de onder hen veelvuldig voorkomende ziekten (trachoom, lepra, geestesstoornissen), de degeneratie der Jakoeten-vrouwen, enz. te bestudeeren.

Volgens een krantenbericht heeft Prof. *J. Bayer*, directeur der prae-historische afdeling van het Museum voor natuurlijke historie te Weenen, bij Willendorff, waar hij in 1908 met *Szombathy* de z.g.n. Venus van Willendorff heeft gevonden, een tweede beeld opgegraven, dat niet zooals het eerste uit kalksteen, maar van ivoor (vermoedelijk den slagtang van een mammoet) is gesneden. Het beeldje, dat ± 25 c.M. groot is, stelt eene slanke vrouwefiguur voor. Het is onder het löss goed bewaard gebleven.

De vrouw in de maatschappij.

1. In Zweden waren in 1913 slechts 8.838 vrouwelijke rijksambtenaren tegen 82.275 mannelijke. Uit de cijfers van 1926 blijkt, dat de vrouw in dit beroep den man meer en meer verdringt; op dit oogenblik is het aantal vrouwelijke ambtenaren gestegen tot 17.777, dat der mannelijke tot 83.156.
(Vox Studentium.)
2. Aan de Parijsche Universiteit studeeren 4.518 vrouwelijke en 17.896 mannelijke studenten. In de Letteren zijn de cijfers resp. 2039 en 2383.
(Vox Studentium.)
3. De Chineesche Gouverneur van Sjantoeng heeft gedecreteerd, dat een man beneden 18 jaar niet mag huwen; de vrouw mag niet meer dan 5 jaar ouder zijn dan de man; de vrouw mag niet jonger zijn dan 16 jaar. Een en ander om te voorkomen, dat jonge mannen met veel oudere vrouwen trouwen en dat er over het algemeen te vroeg getrouwd wordt.
4. In Italië zullen voortaan vrouwen niet meer de vakken geschiedenis, literatuur en wijsbegeerte aan de Universiteit mogen doceeren, omdat deze vakken voor de karaktervorming van een groote natie van overwegend belang zijn.
5. Vóór de inwerkingtreding van de vrijgezellenbelasting in Italië voor ongehuwde mannen tusschen 25 en 65 jaar, zijn in December j.l. meer dan 100.000 huwelijken gesloten.
6. In Australië kunnen vrouwen in het vervolg ieder openbaar ambt bekleeden en ieder vrij beroep uitoefenen.
7. Het vrouwenoverschot in Duitschland bedroeg in Juni 1925 gemiddeld 68 per 1000, tegen 26 per 1000 in 1907. Het overschot blijkt in de groote steden het grootst te zijn en wordt regelmatig kleiner, naarmate het kleinere steden geldt.

Rudolf Martin: Zur Anthropologie der Busch-Männer.

In deel II van Erich Kaiser's „Die Diamantenwüste Südwest-Afrikas" (Berlin, 1926) heeft R. Martin uitvoerig verslag en berekening gegeven van een vrij volledig Bosjesman-skelet en van een incompleten schedel, opgedolven van een begraafplaats bij het station Elisabethfeld in Z.-W. Afrika, in de buurt waarvan talrijke overblijfselen van tertiaire dieren waren aangetroffen. Het skelet lag in „Hockerstellung" in een klein vierhoekig graf, hetwelk bedekt was met eenige platte sfeenen.

Voor de kennis der temidden van de overige Afrikaansche bevolking, zoowel fysiek, alsook in ergologisch opzicht eene bijzondere plaats innemende Bosjesman-bevolking is deze goed-gedocumenteerde bijdrage zeker van beteekenis en van waarde, temeer omdat wij omtrent de lichaamsgesteldheid der Bosjesmannen nog betrekkelijk weinig met zekerheid weten, evenals dat ook 't geval is aangaande de plaats der Bosjesmannen in het hominiden-systeem en hun verhouding tot de overige hominidenvormen in Afrika en elders.

Daarbij komt nog, dat van het zuivere Bosjesmanvolk nog maar zeer weinig over schijnt te zijn en dat zeker in sterke mate kruising met andere volkelementen van Afrika heeft plaats gehad. Ook omtrent de vraag, of de Bosjesmannen als de oerbevolking van Zuid-Afrika kunnen worden opgevat en met name omtrent hunne verwantschap met de Hottentotten bestaat nog volstrekt geen eensgezindheid. Nog moeilijker wordt het probleem, wanneer men bedenkt, dat er in menig opzicht duidelijke verschillen in lichaamsbouw bij de verschillende Bosjesmanstammen onderling zijn geconstateerd.

Op grond der berekende lengte van de afzonderlijke beenderen der bovenste en onderste extremiteit kwam *Martin* tot de conclusie, dat de lichaamslengte van dezen Bosjesman 159,35 c.M. bedroeg, wat zeker opmerkelijk is.

De indexcephalicus der beide schedels bedroeg 68,1 en 71,1; zij zijn dus uitgesproken dolichokraan, hetgeen niet minder opvallend is.

Door tabellen, omrekteekeningen en afbeeldingen wordt deze uitvoerige studie nader toegelicht, terwijl zij door een uitgebreide literatuuropgave wordt besloten.

Jaarcijfers voor Nederland.

De volgende gegevens zijn ontleend aan de laatstverschenen „Jaarcijfers voor Nederland 1925/1926”.

De totale oppervlakte van het Rijk bedraagt 34221.88 K.M²., het aantal inwoners op 31 December 1926: 7.526.097, waarvan 50.35 percent vrouwen.

Percentsgewijs is de Nederlandsche bevolking gedurende de jaren 1921—1925 telkenjare toegenomen met 1.63, 1.57, 1.77, 1.42 en 1.39 percent.

In 1909 woonde 23.4 percent onzer bevolking in gemeenten boven de 100.000 inwoners; in 1920 was dit gestegen tot 24.2 percent.

Gedurende 1926 was het geboortecijfer per 1000 zielen 23.8, het sterftcijfer 9.8, het geboorteoverschot dus 14.0.

Het geboortecijfer daalde ook in de laatste jaren nog regelmatig, het sterftcijfer bleef sedert 1924 gelijk, zoodat het geboorteoverschot regelmatig daalde. Het is in verband met de opvattingen onzer Katholieke landgenooten begrijpelijk, dat Noord-Brabant en Limburg niet alleen het hoogste geboortecijfer hebben (30.24 en 30.21 per 1000 der gemiddelde bevolking), maar ook, dat hier het geboortecijfer het minst daalde, in de laatste 10 jaren slechts met 0.55 en 0.19 per mille.

Het percentage van de onwettig geboren in Nederland daalde gedurende de laatste 10 jaren van 2.23 tot 1.80 (in % van het totaal aantal geboren).

Zeer sterk blijkt de materiele vooruitgang onzer bevolking uit de uitkomsten der metingen van lotelingen. In 1865 was nog 10.67 % der gemeten beneden 1.55 M., maar dit percentage daalde sedert dien bijna regelmatig tot 1.20 in 1926! Brabant en Limburg leverden het grootste percentage der wegens hun geringe lengte afgekeurden en wel resp. 2.09 en 2.36. Het hoogste percentage lotelingen, langer dan 1.70 M., leverden Friesland en Noord-Holland, n.l. 67.16 en 63.05. In deze cijfers komen evenwel ook stamverschillen tot uiting.

Het zuiver bedrag der kosten van het Lager Onderwijs, in 1905 f 21.998.663, was in 1918 gestegen tot f 61.785.594 om dan plotseling met een grooten sprong omhoog te gaan tot f 102.881.025 in 1919; in 1923 werd voor het Lager Onderwijs f 157.826.238 uitgegeven.

De uitgaven voor het Middelbaar- en Vakonderwijs stegen van f 12.630.000 in 1918 tot f 28.367.000 in 1923; die voor de Universiteiten van f 6.604.000 tot f 7.782.000.

Voor het onderwijs, zoowel openbaar als bijzonder, kwam in 1923 ruim 203.5 miljoen gulden ten laste van openbare kassen; in 1914 bedroeg dit nauwelijks 50 miljoen gulden.

Het aantal vakverenigingen bedroeg in 1914: 4.265 met 265.985 leden; het maximum aantal georganiseerde arbeiders werd in 1920 bereikt met 683.468; sedert daalde dit aantal regelmatig tot 493.510 in 1926, verenigd in 8.229 vakbonden. Ter vergelijking diene, dat in Japan in 1926 ongeveer 272.000 arbeiders georganiseerd waren in 513 organisaties.

In 1925 werden 6.848.567 ton steenkolen gedolven uit de 10 Limburgsche mijnen. Hier arbeidden 22.401 werklieden onder den grond en 8.230 boven den grond.

Met 5.229 schepen, metende 377.715 ton werd in 1925 de visscherij beoefend; hiervan namen de 228 stoomschepen reeds 111.948 ton voor hun rekening.

De waarde der uitgevoerde zeevisch beliep in 1925 f 20.133.000.

De zuivere productie van den landbouw bedroeg in 1923:

van den akkerbouw	f 255.7	millioen
„ „ veeveelt	„ 660.—	„
„ „ tuinbouw	„ 131.9	„
„ „ boschbouw	„ 7.3	„

Hiervan werd in het binnenland voor f 690 miljoen gulden verbruikt en 364.9 miljoen gulden uitgevoerd.

Het brachycephale bevolkingselement van Skandinavië.

Omtrent de herkomst van het brachycephale bevolkingselement van Skandinavië bestaat nog veel verschil van meening. Op deze belangrijke kwestie heeft *J. Bayer* nog eens de aandacht gevestigd, in zijne studie „Zum Problem der Lyngby-Kultur und des brachycephalen Elements in Skandinavien” („Die Eiszeit”, Band III, Heft 1, 1926).

Ekholm beweerde, dat dit element, de drager van de Lyngby-cultuur in Noord-Europa, afstamt van het brachycephale ras, hetwelk in het laatste interglaciaal in Midden-Europa (Ilmdal) en tevens in Noord-Europa zou hebben geleefd.

Deze hypothese acht *Bayer* echter onhoudbaar; hij meent, dat de chronologie ons leert, dat de brachycephale Ilmdal-jagers reeds in het eerste Noord-Duitsche interglaciaal hebben geleefd en dat zij al door de Moustier-menschen (Riss-ijstijd) niet alleen uit het Noorden, maar ook uit West- en Midden-Europa zijn verdrongen geworden. Volgens *Bayer* kunnen de brachycephale elementen in Skandinavië eerst in het postglaciale Campignien uit Zuidelijker gebieden aldaar zijn geïmmigreerd. Deze in het postglaciale tijdvak in Skandinavië ingedrongen brachycephale bevolking zou de drager zijn geweest der makrolithische Faustkeil-cultuur, niet echter van de Lyngby-cultuur. *Bayer* is van meening, dat de Lyngby-cultuur aan eene dolichocephale bevolking heeft toebehoord.

Kenmerkend voor deze cultuur zijn vooral de harpoenen van been (wijzende met name op het Magdalénien) en de eigenaardige bijlen van rendiergewei, die ook al in het jong-palaeolithicum in gebruik zouden zijn geweest.

Alle vroeg-postglaciale culturen meent *Bayer* als mengculturen te moeten opvatten, uit verschillende cultuurelementen ontstaan en uit verschillende palaeolithicum-gebieden van Europa afkomstig. De Lyngby-cultuur rekent *Bayer* nog tot het diluvium, niet reeds tot het alluvium. Eerst de Maglemose-cultuur in Noord-Europa en het daaraan beantwoordende Azylien in West-Europa meent hij tot de alluviale periode te mogen rekenen.

In de jaren 1907 tot en met 1916 werden in ons land 66.181 kinderen dood geboren, d. i. 3,95 % van het aantal levendgeborenen (1.673.019). Dr. Wesselink uit Groningen is bij een nader onderzoek tot de conclusie gekomen, dat in de groote steden minder kinderen levenloos ter wereld komen dan in de buitengemeenten en dat in het derde kwartaal het aantal doodgeborenen op het plateland belangrijk daalt, terwijl deze daling in de groote steden niet geconstateerd wordt.